

Så tycker företagarna om Stockholm 2012

**Sammanställning av Stockholm Business Region
Developments företagsbesök 2012**

Innehållsförteckning	Sida
1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund	4
3. Metod	4
4. Resultat	5
5. Vad tycker företagen?	5
6. Noteringar per stadsdel och företagsområde	6
7. Hur tas synpunkterna omhand?	15
Bilaga 1. Projektet företagsområden i världsklass	17
Bilaga 2. Rapporter över utvalda branscher	18

1. Sammanfattning

Stockholm Business Region Development arbetar för att Stockholm ska ha bästa möjliga förutsättningar för företag att starta och växa i Stockholm. Som en del i dialogen med näringslivet genomförs varje år 500 företagsbesök. Syftet är att öka kunskapen om företagets behov och synpunkter.

Den här rapporten är en kvalitativ sammanställning av 2012 års företagsbesök. Rapporten utökas för 2012 med en ny bilagd del för att ge en fördjupad bild av företagets synpunkter och åsikter.

Den nya delen består av två bilagor:

Bilaga 1 *Företagsområden i världsklass*, en rapport från projektet

Bilaga 2 *Rapporter över utvalda branscher*, rapporter över utvalda branscher som tillhör bolagets bevakningsområden sammanställda av Stockholm Business Region Developments branschteam.

Rapporterna omfattar områdena:

- Kulturella och kreativa näringar
- Hospitality
- Cleantech
- ICT (Information and Communication Technology)
- Life sciences
- Finans

Totalt genomfördes 505 företagsbesök, varav 409 i stadsdelsförvaltningsområdena. 275 av besöken genomfördes i några av stadens företagsområden. Övriga besök har gjorts hos företag som har etablerat sig eller investerat i Stockholm under 2012. Ett särskilt fokus har i år varit områden som står inför stora förändringar: Skrubba, Västberga, Ulvsunda, City, Hagsätra och Älvsjö Centrum.

Sammanfattningsvis har företagen positiva uppfattningar om Stockholm som företagsplats och om stadens företagsområden. Såsom tidigare år är önskan om fler parkeringsplatser och förlängda parkeringstider ofta förekommande. Inom flera företagsområden efterlyser man sätt att drastiskt sänka hastigheterna på motordriven trafik och att öka trafiksäkerheten genom nya trafiklösningar såsom rondeller. För ökad trygghet i flera företagsområden har önskan om bättre belysning och en blandning av bostäder och kontor framhållits. Framkomligheten lyfts fortsatt fram som mycket viktig.

2. Bakgrund

Stockholm Business Region Development arbetar för att Stockholm ska erbjuda bästa möjliga förutsättningar för företag att starta och växa i Stockholm. Som en del i det arbetet gör Stockholm Business Region Development personliga besök hos företagen som verkar i staden.

Syftet med företagsbesöken är att genom en kontinuerlig dialog öka kunskapen om företagets behov och förbättra kontakterna mellan Stockholms stad och näringslivet. Årligen ska 500 besök genomföras. Företagen är antingen etablerade i något av stadens företagsområden, verksamma inom prioriterade branschområden, har investerat i Stockholm och/eller är viktiga för den internationella bilden av Stockholm.

3. Metod

Besöken genomförs i ett antal geografiska företagsområden i Stockholms stad samt hos företag som har investerat i Stockholm under 2011 och 2012. I utvalda områden görs ett urval av företag, som sedan tillfrågas om ett besök. Storleken på urvalet bestäms utifrån totala antalet företag i området och storleken på företagen. I vissa områden där större förändringar sker eller är planerade är ambitionen att träffa majoriteten av företagen för att få en så heltäckande bild av företagarnas åsikter som möjligt. Utöver detta, genomförs besök hos företag som verkar på andra ställen i staden än företagsområdena, främst företag som har etablerat sig eller på annat sätt investerat i Stockholm under 2012.

Vid företagsbesöken har företagen fått komma med synpunkter på Stockholm som företagsplats (infrastruktur, kompetensförsörjning, arbetskraft, telekommunikationer, lokal service, regler och lokaler, etcetera), stadens service (bemötande, tillgänglighet, effektivitet, kunskap) och på behovet av samarbete med andra företag. Dessutom har företagen tillfrågats om intresset för fortsatta kontakter med staden och fått information om de tjänster som Stockholm Business Region Development erbjuder företag såsom exempelvis företagslotsen. Därutöver har de företag som investerat i Stockholm och kommit i kontakt med Stockholm Business Region Development fått komma med synpunkter på bolagets service. Synpunkterna sammanställs i ett standardiserat formulär.

4. Resultat

Under 2012 har totalt 505 besök gjorts hos företag som verkar i ett antal geografiska företagsområden eller hos företag som har etablerat sig eller investerat i Stockholm under 2011 och 2012. Besöken har främst genomförts i Skrubba, Västberga, Ulvsunda, Hagsätra, Liljeholmen, Älvsjö Centrum, City och Lunda.

5. Vad tycker företagen?

Företagen har i huvudsak positiva uppfattningar om Stockholm och företagsområdena. Den främsta styrkan anses vara områdenas strategiska läge i regionen. Företagsområdet Skrubba utmärker sig då några upplever större samhörighet med Tyresö än med Stockholm. Andra betonar betydelsen av att tillhöra Stockholm ur marknadsförings-synpunkt. Företagen i Skrubba är generellt sett nöjda med företagsområdet och har positiva förväntningar på exploatering av Skrubbatriangelns norra del.

I de sydvästra och södra företagsområdena såsom Västberga och Älvsjö är företagen mest nöjda med sitt centrala och lättåtkomliga läge med närheten till E4/E20. I Västberga har många starka synpunkter på otryggheten i området och farliga korsningar. Älvsjö Centrum är företagen generellt sett positiva till utvecklingen av Älvsjö med nya bostäder och nytt centrum och att staden satsar där.

I de västra och nordvästra företagsområdena såsom Ulvsunda, Bromsten och Lunda framförs kraftig kritik mot trafiksituationen. I Ulvsunda har flera företag stora förhoppningar på att Tvärbanan ska avlasta biltrafiken.

Parkeringsituationen tas upp av majoriteten av företagen. I samtliga områden anser företagen att det finns behov av att utöka parkeringsytorna och förlänga parkeringstiderna. Det gäller framför allt parkering för kunder och andra gäster till företagen. Därutöver pekar ett antal företag på behovet av att förbättra bevakningen och säkerheten. Höga hastigheter på biltrafiken är ett relativt stort generellt problem för många. Det framförs ofta förslag på att trafikåtgärder såsom rondeller ska byggas. Vid sidan av läget och kommunikationerna är synpunkter på stadsmiljön ofta förekommande. Företagen är i allmänhet positiva till de utbyggnadsprojekt som genomförs i olika områden. I vissa fall framförs dock en oro för att omvandlingen av områdena kommer att innebära att företag kan komma att behöva flytta.

Företagen anser även i allmänhet att städningen, renhållningen, belysningen och skyltningen i företagsområdena behöver förbättras. Företagen kommer också med synpunkter på kontakterna med Stockholms stad. I allmänhet har de företag som har haft kontakt med staden positiva erfarenheter. Ett mindre antal företag uttrycker dock missnöje med kontakten med staden då man i vissa fall inte fått svar eller att handläggningstiderna varit för långa. Företagen ser också positivt på Stockholm Business Region Developments satsning på service- och lotsfunktionen och har positiva förväntningar på den nätbaserade tillståndsguide som ska lanseras. Vidare uppskattar företagen den personliga kontakt med staden som ett företagsbesök innebär.

6. Noteringar per stadsdel och företagsområde

Föregående års (2011) siffror inom parentes

Bromma

I stadsdelen Bromma har bolaget besökt 45 (39) företag. Företagen har fört fram synpunkter på framkomligheten längs Drottningholmsvägen och Ulvsundavägen samt Flygplatsinfarten korsningen Ulvsundavägen.

Företagsområde Alvik

2 (0) av dessa besök ägde rum i företagsområde Alvik. Företagen har inga direkta åsikter om företagsklimatet i Stockholm. Företagen önskar att utvecklingen i Bromma ska fortsätta med framkomlighet som fokus. Tycker att det ibland är svårt att veta vem i staden man ska vända sig till i olika frågor.

Företagsområde Ulvsunda

37 (45) av dessa besök ägde rum i företagsområde Ulvsunda. De besökta företagen i Ulvsunda trivs i sitt område och är nöjda med att Bromma Blocks har kommit till. Tvärbanan orsakar både positiva och negativa synpunkter. Många är kritiska till trafiksituationen i området som de beskriver som kaotisk med mycket köer. De som har kundberoende verksamheter tar upp problemet med minskat antal kunder på grund av trafikproblemen.

Trafiksituationen nämns av samtliga besökta företag. Det är överlag mycket köer och korsningen Flygplatsinfarten/Ulvsundavägen nämns som en korsning i omedelbart behov av åtgärd. Andra vägar som nämnts är Ranhammarsvägen/Norrbyvägen, en svår fyrvägskorsning och problematiskt trafikljus med stillastående köer. I korsningen

Kvarnbacksvägen/ Ulvsundavägen önskas fler körfält på grund av långa köer. Flera föreslår att passagen till den lilla Ulvsundavägen ska öppnas och inte bara vara för busstrafik. Smältvägen/Karlsbodavägen nämner många som stökig.

Tvärbanans byggnation genererar olika synpunkter. Vissa uttrycker en oro för att problemen med trafiken ska öka när tvärbanan sätter igång genom att det blir stopp i biltrafiken när tågen ska passera, andra ser fram mot tvärbanan och hoppas den ska avlasta vägarna.

Parkeringssituationen röner många åsikter. De som har egna parkeringsplatser är mer nöjda än de som är hänvisade till parkering på gatan. De med egna p-platser har dock problem med att andra nyttjar deras p-platser olovligen och att platserna inte räcker till för egna kunder och gäster. Tillgången till garage underlättar för många, medan parkering på gatan och problem med 30-minuters parkeringstid och stoppförbud skapar problem.

Städningen hade majoriteten av de besökta företagen inga särskilda åsikter om. Några hade synpunkter på att papperskorgarna inte töms tillräckligt ofta, att Gjuterivägen var skräpig då grovsopor dumpas där. Någon ansåg att det var generellt skräpigt längs vägarna i området och synpunkter fanns på gymnasieelever på en yrkesskola som stökade ned i området.

Skyltningen till och i området anses generellt sett bra. Någon efterfrågade mer information om parkering.

Snöröjningen var inte något som företagarna hade direkta synpunkter på. Det står många bilar i vägen för snöplogen och att plogbilen lämnar en vall mitt i Ranhammarsvägen så lastbilar och bussar ofta fastnar var några av kommentarerna vi fick.

Många av företagen hade tidigare haft kontakt med staden varav majoriteten enbart gav mycket positiva omdömen. Det gällde frågor som sophantering, olovligt uppställd container, byggnation av tvärbanan samt detaljplanediskussion. Några få företag hade kritik att framföra såsom brist på svar eller för lång svarstid.

Enskede- Årsta- Vantör

I stadsdelen Enskede- Årsta - Vantör har bolaget besökt 56 (7) företag.

Företagsområde Högdalen

7 (28) av besöken i stadsdelen ägde rum i företagsområde Högdalen.

De besökta företagen är positiva till miljöutvecklingsarbetet som staden har initierat. Området ska utvecklas till ett miljökluster med fokus på återvinning. Flera av de besökta företagen är delaktiga, eller önskar att delta i arbetet med omvandlingen till miljökluster.

Företagsområde Globen

4 (2) av dessa besök ägde rum i företagsområde Globen.

De besökta företagen verkar inom livsmedelsbranschen där hård konkurrens råder. Företagen efterfrågar bra förutsättningar i staden för mindre företag, annars riskerar vi enbart stordrift inom livsmedelsbranschen.

Samarbetet med Stockholms stads förvaltningar, främst miljöförvaltningen beskrivs som gott. Avgifterna anses dock för höga. Dialogen med staden kan ändå ständigt förbättras såsom den pågående diskussionen om eventuell omlokalisering av livsmedelsföretag till Larsboda.

Farsta

I stadsdelen Farsta har 7 (10) företag besökts.

Stadsdelen har stora möjligheter att utvecklas och bli en ännu mer attraktiv stadsdel då det finns utrymme för nya arbetsplatser. Företagen upplever det redan rika serviceutbudet och närheten till centrala Stockholm som positivt för stadsdelen.

Företagsområde Larsboda

5(10) av dessa besök ägde rum i företagsområde Larsboda.

Hotellägare i området önskade bättre skyltning så gästerna skulle kunna hitta fram. De flesta har inte haft kontakt med staden.

Hägersten Liljeholmen

I stadsdelen Hägersten- Liljeholmen har bolaget besökt 84 (85) företag.

Företagsområde Liljeholmen

8 (21) av dessa besök ägde rum i företagsområde Liljeholmen.

Företagen är nöjda med det centrala läget och med kollektiva transporter. Flest negativa åsikter fanns om snöröjningen vilken flertalet av de besökta företagen ansåg som mycket dålig i området. Flera är nöjda med parkeringsmöjligheterna i p-hus dock anses avgifterna som för höga. I övrigt inga särskilda synpunkter.

Företagsområde Västberga

62 (41) av dessa besök ägde rum i företagsområde Västberga. Företagen i Västberga är nöjda med läget och närheten till både Essingeleden och E4:an. Företagarna är generellt sett nöjda med området, kunderna hittar dit, de flesta vill sitta kvar, några vill expandera, många har egna parkeringsplatser så parkeringsmöjligheter är oftast inga problem.

Flera företag störs av tung trafik som åker för fort. Företagen anser att det är Essingeleden som är största problemet vad gäller trafiken, främst i morgonrusning. Många tog upp Elektravägen som anses livsfarlig, någon önskar poliskontroll vid Daisy's, då många kör väldigt snabbt där. Elektravägen/ Västbergavägen är mycket farlig och borde förses med cirkulationsplats.

Städningen finns det synpunkter på och i området Vretenborgsvägen ned mot Elektravägen står containrar och lastbilar uppställda och där samlas ofta mycket skräp. Många har intrycket att det inte städas där alls. Någon påpekade att papperskorgar bara finns vid busshållplatserna, de borde finnas vid övergångsställena också.

De som vill promenera på lunchen saknar någonstans att gå, finns endast en liten park i området uppe vid bostäderna.

Snöröjningen har företagen vitt skilda åsikter om, vissa finner den helt i sin ordning medan andra beskriver den som katastrofal.

Otryggheten i området tas upp av många företag. Många anser att området känns otryggt efter kontorstid eftersom det är ett industriområde med för få bostäder. Mörkret på vissa ställen skapar otrygghet. Mot järnvägen där det finns industritomter är det mörkt kvällstid och är inget ställe man går på efter kontorstid. Det drar till sig olämpligt klientel och de flesta påpekar att man inte vågar ställa bilen någonstans i Västberga över natten.

Hässelby- Vällingby

I stadsdelen Hässelby-Vällingby har bolaget besökt 1 (42) företag.

Företagsområde Vinsta

1 (41) besök ägde rum i företagsområde Vinsta. Företaget som har flyttat till företagsområdet från Solna ser stora fördelar med flytten. Exempelvis har deras transporter av stora industriföremål blivit enklare och smidigare. De har fått flera nya kunder i och med flytten. De ser synergieffekter med att finnas i ett företagsområde och tycker att staden bör satsa mer på

företagsområden runtom i Stockholm. De ser ett stort behov av industrilokaler, speciellt för verksamheter med behov av lastmöjligheter, behov av att kunna bullra etc.

Kungsholmen

I stadsdelen Kungsholmen har bolaget besökt 11 (14) företag.

Generellt är företagen nöjda med företagsklimatet och att det är enkelt att ta sig fram i staden och att nätverka. Det är effektivt och kvalitativt. Ett företag nämnde att de är nöjda över att hinna med två möten på en eftermiddag, till skillnad från i London där man endast hinner ett då det är krångligare att ta sig runt. Tillgång till hyrcyklar är mycket bra.

Företagsområde Hornsberg

2 (3) av dessa besök ägde rum i företagsområde Hornsberg. De besökta företagen är nöjda och anser att företagsklimatet i Stockholm är väldigt bra. I övrigt inga särskilda synpunkter.

Norrmalm

I stadsdelen Norrmalm har bolaget besökt 45 (67) företag. De besökta företagen trivs med sina närområden och med företagsklimatet i Stockholm.

Företagsområde City (tillhör stadsdelarna Östermalm och Norrmalm)

36 (34) av dessa besök ägde rum i företagsområde city. Företagen som besökts representerar branscher som finans, hotell, film, fastighets- och IT-bolag bland andra. Behoven och synpunkterna skiljer sig mellan företag och branscher men generellt anses företagsklimatet i Stockholm vara bra, öppet och strukturerat, även om konjunkturen nu är vikande.

Närmiljön fungerar bra även fast det kan vara svårt att hitta parkering. Stockholm anses som ett attraktivt ställe att bo och arbeta på med hög livskvalitet. Vissa har valt Stockholm därför att det finns många stora projekt här samt huvudkontor till viktiga kontakter.

Finansföretagen har synpunkter på att ett väl fungerande samarbete mellan bransch och politiker är viktigast för att Stockholm ska vara ett finansiellt centrum. Synpunkter på skattefrågor tas upp av företagen och problemet med att värdepappersmarknaden drabbas av en utflyttning till London. Problem med brist på internationella flyglinjer tas upp av finansföretagen. Företagen hade åsikter på kompetensförsörjning och anser att man i Sverige generellt sett börjar jobba för sent i livet. Fysisk infrastruktur, måste bli mer tillgänglig på engelska.

Filmbranschen ser hinder i bristen på finansiering i Stockholm då det finns för många intressenter i produktionerna för att få ihop finansieringen. Bankerna brister i kunskap gällande filmbranschen, utomlands är en filmrättighet värd pengar och kan belånas i bank men detta är omöjligt i Sverige. Företagen tog upp problem med monopol på biografmarknaden.

Besökta hotell lämnar överlag positiva synpunkter.

Företagsområde Norra Station - Norrtull

6 (11) av dessa besök ägde rum i företagsområde Norra Station - Norrtull.

Besökta företag representerar helt olika branscher men företagen som vi besökt trivs överlag bra i Stockholm. De är nöjda med läget som är bra med tanke på bussar, pendeltåg och cykel.

Från restauranghåll har kritik yttrats gällande tillsynsansvaret för uteserveringar som inte anses vara prioriterat av staden, vilket ses skapa illojal konkurrens om inte alla med uteserveringar söker tillstånd.

Rinkeby- Kista

I stadsdelen Rinkeby-Kista har bolaget besök 7 (8) företag.

Företagsområde Kista Science City

7 (6) av dessa besök ägde rum i företagsområde Kista Science City.

Av de besökta företagen är majoriteten nöjda med Stockholm som företagsstad och tycker företagsklimatet här är bra. De är också generellt sett nöjda med närmiljön. Någon har haft kontakt med staden tidigare och trots att de haft en lång väg med tillstånd för att komma igång är de tillfreds för den hjälp de fått av staden.

Skarpnäck

I stadsdelen Skarpnäck har bolaget besökt 25 (13) företag

Företagsområdet Skrubba

25 (7) av dessa besök ägde rum i företagsområde Skrubba.

Företagen trivs i området, det är lugnt och man känner varandra. Någon beskrev det som "off" men ändå centralt. Vissa företagare tycker området är öde och ensamt, men att utvecklingen är positiv. Företagen är överlag mycket positiva till de expansionsplaner som finns för Skrubba, det lockar fler företag och bidrar till nya affärsmöjligheter för

de som redan är etablerade. Inför en framtida expansion av företagsområdet efterlyses en tydligare profil av området.

Majoriteten av besökta företag nämnde en övergiven tomt som ett problem, den drar till sig oönskat klientel, flera undrade varför den inte är såld. Samtliga besökta företag tog upp det stora problemet med ungdomar som "buskör" i området, främst på kvällar och helger. Snöröjning och städning i området är ok även om vissa anser området som sjabbigt, det dumpas mycket skräp – främst i skogsdungarna. Bättre bevakning efterfrågades i området på kvällar/helger.

Vissa har problem med att andra ställer sina bilar på deras parkeringsplatser. Några hade synpunkter på vägarnas bristande kvalitet och att dessa behöver renoveras. Vattenkraftsvägen vid vändzonen har problem med felparkerade bilar som blockerar vänd-möjligheten för lastbilarna, P-förbudsskylt behövs. På Vindkraftvägen ställs det upp skrymmande containrar. Inför en expansion av området, men även idag, ser flera företag Gudbroleden som ett problem och föreslår en gångbro främst med tanke på de skolelever som varje dag ska passera den trafikerade leden. För att underlätta kollektiva transporter föreslår några företag att bussen ska åka in i själva området och inte stanna utanför som nu. Cykelvägen till Stockholm saknar tydliga skyltar.

Synpunkter finns på att statusen behöver höjas på det befintliga området t ex med finare stenläggning och planteringar. Man ser gärna ytterligare någon restaurang, eller uppställningsplats för "Food Trucks". Ett café i nya delen av företagsområdet vore trevligt. Företagshotell finns också på önskelistan. Ett önskemål är att det ska gå att köpa även små marktytor. Laddstationer för elbilar efterlyses. Nya företag som kommer flytta in behöver p-platser.

Spånga-Tensta

I stadsdelen Spånga har bolaget besökt 32 (5) företag.

Företagsområde Bromsten

12 (3) av dessa besök ägde rum i företagsområdet Bromsten. Företagen på Winqvistsväg är oroade över den snabba trafiken på deras gata. Flera nämnde att det blir trafikmässig kaos de dagar St. Erikshjälpen har öppet.

Företagsområde Lunda

14 (2) företag har besökts i företagsområde Lunda.

Pågående planarbete för Lunda med avsikt att bygga bostäder försvårar arbetet med att expandera för företagen i området. Generellt anser företagen i området att det behöver fräschas upp. Åsikter förekommer att områdets lager- och logistikkaraktär gör att kontorsverksamheter inte vill flytta till området. Det finns problem med att stulna bilar avstjälpas där. Trafiken anses som besvärande med mycket och tung trafik i området. Kvällar och helger används vägar i området som racerbana. Fagerstagatan/Finspångsgatan är en farlig och problematisk korsning. Någon påpekade att bussarna inte matchar tågen.

Södermalm

I stadsdelen Södermalm har bolaget besökt 22 (31) företag. Många av de besökta företagen är produktionsbolag.

Företagen inom filmindustrin i Stockholm uttrycker ett missnöje av vad som anses vara en snedvriden konkurrenssituation. Generösa stödsystem i form av filmfonder i övriga regioner i Sverige tvingar de stockholmsbaserade produktionsbolagen att flytta sina filminspelningar till exempelvis Västra Götaland och att där nyttja lokala filmarbetare.

Älvsjö

I stadsdelen Älvsjö har bolaget besökt 37 (7) företag.

Företagsområdet Hagsätra

17(3) av dessa besök ägde rum i företagsområdet Hagsätra. Företagen på Varuvägen och Konsumentvägen har stora problem med den tunga trafiken som åker alldeles för fort inne i företagsområdet. Vissa företag vill få bort bussarna från området då de menar att de skapar problem.

Företagen tar upp problem med skrotbilar som dumpas på dessa båda gator. Många tycker parkeringssituationen är mycket svår och att det står felparkerade bilar i hela företagsområdet. Företagen på Varuvägen påpekar att snöröjarna plogar upp snön på trottoaren.

Företagsområdet Älvsjö Centrum

18 (4) av dessa besök ägde rum i företagsområdet Älvsjö Centrum. Generellt är företagen i Älvsjö Centrum nöjda med utvecklingen, att det byggs nya bostäder, nytt centrum och att staden satsar.

Gällande trafik skiljer sig åsikterna åt, även om företagen befinner sig på samma gata. Endast ett företag ansåg att parkeringssituationen var svår.

Korsningen Johan Skyttesväg och Älvsjövägen nämns av många som problematisk. De med verksamhet på Johan Skyttesväg är ytterst

missnöjda med snöröjningen, något företag hade fått uteblivna leveranser på grund av bristande snöröjning.

Östermalm

I stadsdelen Östermalm har bolaget besökt 37 (31) företag. Företagen inom stadsdelen Östermalm är överlag nöjda med närmiljön. Företagsklimatet i staden anser man vara tillfredsställande.

De besökta företagen representerar helt skilda branscher varav flera vill expandera kraftigt under 2013. Vissa söker därför större lokaler och andra söker främst fler personer att anställa men anser att det är svårt att hitta rätt kompetens.

Företagsområdet City (tillhör stadsdelarna Östermalm och Norrmalm) 5 (0) av dessa besök ägde rum i det som bolaget definierar som företagsområde City.

Företagen som besökts trivs bra i Stockholm. Vad gäller IT-företag anser de att Stockholm är en naturlig plats att vara etablerad på.

Företagsområdet Värtan/Norra Djurgårdsstaden

4 (7) av dessa besök ägde rum i företagsområdet Värtan/Norra Djurgårdsstaden.

Den öppna marknaden är något mycket positivt i Stockholm. Ett företag anser att den kommersiella trafikframkomligheten har försämrats och önskar att sightseeingbussarna bör få åka i kollektivtrafikfälten. Företag inom Norra Djurgårdsstaden ser väldigt positivt på utvecklingen som nu sker i området.

I Frihamnen ligger Stockholms främsta medie- och filmkluster. Mer än 20 procent av regionens företag ligger här och fler vill flytta in. Hänsyn till detta måste tas när man planerar och bygger Norra Djurgårdsstaden. Filmbranschen uttrycker ett stort behov av en ny gemensam studio i området.

Företagsområden där besökta företag inte framfört några särskilda synpunkter

Företagsområde Årsta Park

1 (11) av besöken i stadsdelen ägde rum i företagsområde Årsta Park. Med anledning av fåtalet besök har inte några specifika åsikter kunnat sammanställas.

Företagsområde Telefonplan

1 (8) av dessa besök ägde rum i företagsområde Telefonplan. Inga särskilda synpunkter på Telefonplan har framförts under 2012.

Företagsområde Övre Kungsholmen

1 (1) av dessa besök ägde rum i det som bolaget definierar som Företagsområde Övre Kungsholmen. Inga särskilda synpunkter fanns.

Övriga företagsbesök

Övriga företagsbesök har genomförts på företag i närliggande kommuner samt företag i utvalda branscher. De senare redovisas i bilaga 2.

7. Hur tas synpunkterna omhand?

De synpunkter som framkommer vid företagsbesöken berör främst förvaltningar och bolag inom Stockholms stad, men även andra organisationer. Frågor av enkel och konkret karaktär, exempelvis avsaknad av trafikskyltar och blockering av parkeringsplatser, kommuniceras direkt med berörd förvaltning för att snarast kunna åtgärdas. Mer övergripande synpunkter sammanställs och kommuniceras, efter att tillräckligt många företagsbesök har gjorts, till berörda förvaltningar och bolag.

Ärendet kommer bland annat att redovisas i det samarbete som finns kring mark- och etableringar. Ambitionen är att detta underlag ska ligga till grund för stadens fortsatta arbete med att utveckla företagsområdena, bland annat med utgångspunkt från ärendet om Riktlinjer för Stockholms företagsområden, som antogs av kommunfullmäktige under 2007 samt i det samarbete som finns i projektet för företagsområden i världsklass.

Företagsbesöken i utvalda branscher ingår i det investeringsfrämjande arbete som Stockholm Business Region Development bedriver för att utveckla Stockholm som en företagsdestination. Målet är att bli den ledande tillväxtregionen i Europa. Under 2012 har besök gjorts bland annat med syftet att hjälpa och informera företagsinvestorer om affärsmöjligheter i Stockholmsregionen samt att inhämta kunskaper om de utvalda branscherna för att kunna bidra till att stärka dessa.

2013 kommer arbetet fortsätta med fokus på de företagsområden där vissa förbättringsarbeten planeras samt i övriga företagsområden i

staden. Företagsbesök i utvalda branscher som tillhör bolagets bevakningsområden kommer fortsätta även under 2013.

Bilagor

Bilaga 1.

Projektet företagsområden i världsklass

Projektet syftar till att ta fram kunskapsunderlag för att kunna formulera en sammanhållen vision för utvecklingen av företagsområden i Stockholm till år 2030.

Under projektets inledning samlas information in om varje företagsområde samt synpunkter från intressenter om nuläge och framtida utveckling. Detta görs genom dialog i form av workshops med representanter från företag/företagsgrupper, fastighetsägare och stadens interna intressenter.

Informationsinsamlingen kommer ske både kvantitativt och kvalitativt. Kvantitativ data kommer hämtas från utomstående organisation såsom Statistiska Centralbyrån och Bolagsverket, medan kvalitativ data kommer samlas in från bland annat företag och fastighetsägare.

Projektets utgångspunkter ligger till stor del i att sammanfatta det aktuella kunskapsläget om nulägesbilden av varje företagsområde samt att utifrån detta formulera en vision som överensstämmer med stadens långsiktiga målsättningar.

Bilaga 2.

Rapporter från Stockholm Business Region Developments branschteam över utvalda branscher som tillhör bolagets bevakningsområden.

Rapporterna omfattar områdena:

- Kulturella och kreativa näringar
- Hospitality
- Cleantech
- ICT (Information and Communication Technology)
- Life sciences
- Finans

Branschrapport: Kulturella och Kreativa Näringar (KKN)

Arbetet har fram till och med år 2012 främst fokuserats på området mode/design och film.

Under de företagsbesök som genomförts under 2012 har ett antal behov och möjligheter framkommit. Sweco tog fram en rapport åt Stockholm Business Region Development för KKN i maj 2012 där man tydligt ser att dessa branscher växer trots att vi genomgått en svår finanskris 2008-2009 och nu genomgår ytterligare en kris.

Inom mode ser man ett stort behov av kompetensutveckling inom internationalisering. Det finns även ett önskemål om att Stockholm andas mode på flera ställen i staden under Mercedes Benz Fashion Week då staden fylls av internationella journalister. ASFB, Association of Swedish Fashion Brands satsar nu på ett innovationspris i hållbarhet för branschen. Detta gör man i samarbete med Köpenhamn och första utdelningen sker i Stockholm i januari 2013.

Arbetet med att främja utvecklingen av Telefonplan som kreativt centrum fortsätter. Styrgruppen med deltagare från Stockholm Business Region Development, Hägersten-Liljeholmen, Länsstyrelsen, Stadsledningskontoret, Kulturförvaltningen, Konstfack, Transit Kulturinkubator, SITE, Vasakronan och Kolonien fortsätter sitt arbete även 2013. En fråga som återkommer på styrgruppsmötena är behovet av hänvisningsskyltar från E4 till Telefonplan. Nu när området växer så blir behovet allt större.

Behovet av tillförlitlig statistik är ett problem inom samtliga branscher inom KKN. Idag tar branschorganisationerna fram egna siffror på grund

av svårigheten att hitta företagen genom SNI-koderna. ASFB har ett statistikprojekt med Vinnova som blir klart i januari 2013.

Inom musik som kommer att inkluderas i KKN-teamets arbete under 2013, ser man samma behov av kompetensutveckling, både i entreprenörskap och i internationalisering.

Filmbranschen i Stockholm lider idag av en snedvriden konkurrenssituation på grund av de generösa stödsystem i form av filmfonder som finns i övriga regioner i Sverige. Detta tvingar produktionsbolagen som främst ligger i Stockholm, att flytta sina filminspelningar till bland annat Västra Götaland och att där nyttja de lokala filmarbetarna. Då en filmproduktion spenderar stora pengar på tjänster på den plats de spelar in så förlorar Stockholm därmed skatteintäkter och arbetstillfällen till andra delar av landet. Lägg därtill förlorad marknadsföring. Exempelvis så spenderade de tre svenska Millenniumfilmerna 93 miljoner i köp av tjänster under inspelningarna här och The Girl With The Dragon Tattoo spenderade 300 miljoner kronor här. Många städer i världen har förstått vinsten i en filminvesteringsfond och satsar stort på detta. Köpenhamn är den senast tillkomna staden som startar sin filmfond på 35 miljoner danska kronor i januari 2013.

I Frihamnen ligger Stockholms medie- och filmkluster. Mer än 20 % av regionens företag ligger här och fler vill flytta in. Det är oerhört viktigt att detta kluster får möjlighet att växa och utvecklas. Därför måste hänsyn tas när man planerar och bygger Norra Djurgårdsstaden. Filmbranschen är i stort behov av en ny studio på ca 1 200 kvm i området.

Branschrapport: Hospitality

Företagsbesöken inom profilbranschområdet hotell har skett hos hotell i alla prissegment. Generellt sett går det bra för hotellen i Stockholm. Många bygger ut och bygger om för att kunna ta emot fler gäster och stå sig i konkurrensen. En del av hotellen påpekar att det är viktigt att Stockholms stad och Stockholm Visitors Board fortsätter att jobba med att attrahera stora internationella konferenser då det är viktigt för att hålla hotellbeläggningen på en hög nivå, detta gäller särskilt under vissa månader under året.

Många av hotellen upplever att det är svårt att rekrytera kökschefer. Ett hotell påpekar att det även är svårt att hitta ekonomer med hotellinriktning samt servicepersonal med erfarenhet som väljer att stanna en tid.

Flertalet hotell har synpunkter på parkeringsmöjligheter och lastkajer utanför hotellet. Ett hotell tyckte att det störde deras uteservering att lastkajen låg precis utanför hotellet, ett annat hotell saknade lastkaj utanför hotellet. Bättre skyltning i staden efterfrågas av många av hotellens gäster.

Företagsklimatet inom branschen är bra i Stockholm med en otroligt öppen marknad. Tillstånd för tillfälliga arrangemang måste förenklas. Det saknas femstjärniga hotell i Stockholm i klass med Grand Hotell. Några har varit i kontakt med staden i tillståndsfrågor, där handläggningen dröjt extremt länge. Åsikter som att den kommersiella trafikframkomligheten i Stockholm har försämrats betydligt sedan 2006 har framförts. Någon menar att sightseeingbussar bör få åka i bussfilerna. Reglera och fördela kryssningsbåtarnas ankomster jämt under veckodagarna för att slippa trafikstockningar i staden.

Branschrapport: Cleantech

Team Cleantech har under 2012 genomfört företagsbesök inom miljöteknikbranschen, relevanta företagsområden samt hos företag inom Klimatpakten. Stockholm Business Region Development har goda och givande relationer med alla aktörer inom dessa områden. Miljöteknikbranschen i Stockholm är väl utvecklad och har hög innovationskraft. De intervjuade företagen saknar dock en långsiktig hållbarhetsstrategi som undanröjer osäkerhet i en bransch med långa ledtider (t ex biogas). Företagen som vi varit i kontakt med saknar innovationsupphandling inom Stockholms stad och möjligheter att utveckla nya tekniker i stadens egna projekt t ex i Norra Djurgårdsstaden, Fortum, Stockholm Vatten etc.

Företagen i Norra Djurgårdsstaden och Högdalen har svårigheter att få gehör hos olika fackförvaltningar speciellt hos Trafikkontoret när det gäller grundläggande teknisk service. Företagsgruppen i Hammarby Sjöstad önskar en fördjupad dialog med staden rörande områdets fortsatta miljöprofil.

Våra rekommendationer är att Stockholms stad öppnar upp för fler innovativa lösningar inom sin verksamhet och driver fram en marknad och på så sätt bidrar till att Stockholm stärker sin attraktionskraft som etableringsort.

Branschrapport: ICT (Information and Communication Technology)

Team ICT har 2012 fokuserat på startup-företag främst inom områdena mobilt, tech och internet. Vi har även träffat andra typer av ICT-företag under året men här återges vad startup-företagen anser om Stockholm som företagsplats. Följande resultat baseras främst på det stora möte vi genomförde med ca 30 bolag i mars men vi har även under årets lopp hört samma förslag och utmaningar nämnas igen. Nedan följer förslag som dels berör Stockholm Business Region Development direkt men även förslag och faktorer som Stockholm Business Region Development i bästa fall kan arbeta med indirekt via samarbetspartners eller genom att bidra och uppmuntra att förslag genomförs. Flera av följande förslag arbetar Stockholms stad och Stockholm Business Region Development redan med.

”Vi vill ha marknadsföring, storytelling och varumärkesbyggande.”

- Stockholm som vaggas för världssuccéer är mycket starkt och positionerande. Det måste vi dra nytta av och kommunicera utåt. Ta fram tre framgångshistorier som alla ska kunna.
- Kommunicera att kvaliteten på entreprenörerna är mycket hög och att det är enkelt att starta bolag i Stockholm.
- Vid sidan av det globala perspektivet bör vi tänka nordiskt. Fokusera även på bolag och nyckelpersoner från övriga Norden i kommunikationen.
- Staden behöver ta fram en vision anpassad för internet-branschen. Den ska vi enas kring och sedan vara ambassadörer för.
- Välj ut ett antal entreprenörer och låt dem turnera som ambassadörer för Stockholm.
- Var där ute, var synliga och håll fanan högt.

”Vi vill ha nätverk och fysiska mötesplatser.”

- Det är viktigt med regelbundna träffar mellan bransch och offentliga aktörer. Staden bör anordna fler möten liknande denna workshop mellan företag och investerare. Kvinnliga nätverk är positivt.
- Det skulle vara bra med fler inkubatorer, acceleratorer och andra former av fysiska mötesplatser. Som Tech Hub, Y Combinator och Soho House. Skapa förutsättningar för entreprenörer att hjälpa entreprenörer.
- SIME är en bra mötesplats för entreprenörer.
- Staden bör verka för att få olika delar av Stockholms IT-bransch att mötas och samverka. Internet (city) och mer traditionell IT (Kista) är en unik kombination, tänk om vi kunde få dem att arbeta tillsammans... Storbritannien och London är ett bra

exempel på ett land och en stad som insett vikten av internetbranschen.

- Det är viktigt att skapa en grogrund för nästa generation entreprenörer, stötta dem genom den första, känsliga tiden. Här kan staden ha en roll.

”Vi vill att man lyfter fram livskvalitet mer”

- Titta på Silicon Valley. Livskvalitet är viktigt och här har Stockholm stora fördelar. Det finns fina miljöer och ett bra nattliv. Dessutom är Stockholm en jämställd stad.
- Ett hinder är att det är svårt att hitta boende. Nystartade företag har inte råd att ordna boende för nyckelpersoner från utlandet. Det är också svårt för dessa att ta med sin familj, det kan till exempel vara problem att på kort varsel få in sina barn på skola.
- Stadens fokus borde ligga mer på indirekta faktorer, som skolor, infrastruktur och bostäder.
- Lurendrejeriet inom taxinäringen är inte bra. Den måste regleras hårdare.
- Staden borde verka för att få direktflyg till San Francisco.

”Vill vi locka hit ännu bättre kompetens.”

- Sedan en tid tillbaka betalar studenter utanför EU en avgift för att studera här. Den avgiften måste bort.
- Staden måste kunna attrahera de allra bästa inom web och mobilt, ta efter hur platser som till exempel Singapore arbetar på det området.
- Det finns en stor talangpool i Norden, utnyttja den! Och förmå de bästa bolagen i Norden att etablera sig här.
- De som redan bor här och är på KTH borde man kunna förmå att arbeta på startups.

”Vi vill ha en god ekonomisk miljö.”

- I Storbritannien är det skattemässigt mer attraktivt att investera i startups. Även Israel arbetar på ett bra sätt med kapitalförsörjning till unga företag.
- Det behövs både statligt och privat kapital för att utveckla framtidsbranscher. Alla är överens om att skatter är ett problematiskt område.

Branschrapport: Life Sciences

Life Sciences har under året fokuserat på startup-företag främst inom områdena M-Health, Cancer, Centrala nervsystemet, Metabola sjukdomar och Infektioner. Dessa områden är terapiområden där vi har relativt många företag samt hög kompetens.

Den gemensamma åsikten från företagen är att Stockholmsregionen är en mycket bra plattform att verka utifrån, framförallt med tanke på närheten till Karolinska Institutet, Kungliga Tekniska Högskolan och Stockholms Universitet.

Inom följande områden finns utvecklingspotential

- Finansiering i tidiga faser
- Synliggörande inför den internationella marknaden
- Bostäder
- Infrastruktur

De företagsaktiviteter som genomförts av Stockholm Business Region Development har givit mycket positiv feedback och är något som företagen sagt sig vilja ha mer av:

- Ilse Biomed tillsammans med Vinnova och Israeliska ambassaden
- Sweden meets France in Paris tillsammans med Vinnova
- Stockholm Uppsala Life Sciences Pitch Book är en sammanställning av de mest investerbara företagen i regionen

Hagastaden

Företagen följer utvecklingen och några mycket viktiga aktörer har eventuellt tankar på att flytta dit.

Sammanfattningsvis är dessa tre frågor bland de viktigaste

1. Att ambitionen med Hagastaden är ett område i världsklass och att staden arbetar för att aktörer väsentliga för branschen kommer dit så att det blir ett Life Science city District i världsklass.
2. Att det finns en tunnelbana till området.
3. Att det finns mötesplatser öppna "24/7" så att synergier kan ge den effekt man önskar.

Branschrappport: Finans

Under 2012 träffade Stockholm Business Region Development majoriteten av de finansiella branschorganisationerna i Stockholm för att undersöka hur Stockholm som finansplats kan befästa och stärka sin position. Dessutom har Stockholm Business Region Development under 2012 låtit genomföra en undersökning i syfte att ta reda på uppfattningen som Stockholms finansbransch har av staden som finansplats. Bland de 42 respondenterna återfanns representanter från banker, kreditmarknadsbolag, bostadsinstitut, fondkommissionärer, investmentbanker, pensionsförvaltare, försäkringsbolag, aktörer inom finansiell information, fondbolag, kapitalförvaltningar, investmentbolag, PE-bolag samt marknadsplatser. Samtliga är baserade i Stockholm.

Bakgrunden till att företaget etablerats eller finns i Stockholm:

- Historiska skäl
- Stockholm är finansiellt centrum i Sverige
- Personalen finns i Stockholm
- Stora banker måste finnas här
- Startades här, Sverigeorienterad verksamhet
- Kunder och ägare finns här
- Det geografiska läget och att kompetens finns här
- Sverige var tidigt ute med ny teknik för banksystem, handelssystem och plattformar
- Av praktiska skäl
- Kompetens och kluster
- Svenskt bolag, lämpligaste staden

Karakteristika för en attraktiv finansplats

De krav som ställs för att en finansplats skall uppfattas som attraktiv är högt ställda. 7 av de 10 faktorer som ingår i bedömningen kan karakteriseras som mycket betydelsefulla för flertalet respondenter, dvs uppnår en värdering på 4,0 eller däröver på en skala från 1 till 5. God samverkan mellan bransch, myndigheter och politiker samt förmågan att attrahera kvalificerad personal har allra högst prioritet. Härfter följer tilltro till långsiktiga förutsättningar för tillväxt, hög IT-mognad, bra högskole- och forskarutbildning, närvaro av internationella leverantörer och kvalificerade institutionella placerare. Dessa faktorer värderas på eller över den mycket betydelsefulla nivån, 4,0. Bra kommunikationer når nära nog upp till denna nivå, bra nätverk för personliga kontakter kommer därefter. Av minst vikt för att finansplatsen skall vara attraktiv är ett bra samspel mellan näringsliv och utbildningsväsen. Inte heller denna anses dock oväsentlig. Här ligger betydelsen kring 3,7. I jämförelse med 2010 är skillnaderna i kraven på

en attraktiv finansplats generellt små. Ett undantag utgörs av betydelsen av samverkan mellan bransch, myndigheter och politiker, den allra viktigaste faktorn, där betydelsen ökat i signifikant omfattning.

Helhetsintrycket av Stockholm som finansplats på en skala från 1-5 rankas till 3,5. Värderingen kan karakteriseras som ganska bra/medelmåttig och är densamma som vid föregående undersökning som genomfördes 2010.

Långsiktiga tillväxtmöjligheter för Stockholm & konkurrerande börser

Tilltron till Stockholms långsiktiga tillväxtmöjligheter som finansplats är relativt låg, 3,2. Av övriga utvärderade finansplatser anses London ha utmärkta förutsättningar, 4,5. Därpå följer Frankfurt som anses ha ganska goda möjligheter, 3,6. Tilltron till utvecklingsmöjligheterna för finansplatserna i Köpenhamn, Oslo och i Helsingfors är låg, ännu något mindre för de två sist- än för den förstnämnda. Betygen varierar i intervallet 2,2-2,6. I jämförelse med 2010 anses förutsättningarna för tillväxt för London och Köpenhamn som oförändrade, för övriga börser som något mindre.

Vad är viktigast framöver för Stockholm som finansplats?

- Att lokala aktörer inte försvinner
- Att svenska och nordiska företag bibehåller sin bas i Norden
- Konjunkturen, förbättringar på skattesidan
- Samverkan mellan bransch & politiker. Måste visa ambitioner
- En eventuell sammanslagning av AP-fonderna är hot, vi behöver många aktörer
- Att tillhandahålla teknik, högutbildade människor samt forskning
- Bra kommunikationer och IT. Att marknadsföra finansplatsen, visa att det händer saker. Att få hit tillverkande företag, inte bara tjänsteföretag
- Effektivitet. Förtroende
- Kompetenta personer är exceptionellt viktigt
- Vi har regler här som innebär att det är svårt att erbjuda institutionella spelare bra business
- Att vara en väl fungerande marknadsplats. Omsättning
- Internationellt kapital
- Att large caps inte flyttar till London
- Fastställa vilka ramar och regler som gäller. En övergripande skattelagstiftning.
- Stockholm har ständiga infrastrukturproblem.
- Att aktiehandeln i Stockholm bibehålls, inte försvinner utomlands. Stabila banksystem och att finansmarknaden behåller sin trovärdighet. Bra infrastruktur och IT

- Ett bra samarbete mellan politiker, myndigheter och branschen för att politiker och myndigheter ska förstå konsekvenserna av beslut som tas

Den genomförda undersökningen kommer att ligga till grund för Stockholm Business Region Developments arbete med den finansiella sektorn i Stockholm under 2013.